

ÁLLATVÉDELEM

Az Országos Állatvédő Egyesület tagjai és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakozott egyesületek tagjai külön előfizetés nélkül, ... tagdíjuk fejében kapják .....

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI
≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“ NEK KÖZLÖNYE ≡
BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCA 11—13. SZ. TELEFON 85—12

Ezen lap közleményeinek utánnyomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem tisztelettel ..... kérjük is .....
Megjelenik egyszer havonként
Előfizetési ára 1 évre 2 korona

TARTALOM: Látogatásom Berlepsch János báró madárvédő telepein. — Az élő állatokon végzett tudományos kísérletek kérdése. — A veszély-ellenes küzdelem-tervezethez. — Szárnyasok emberséges leölése. — *Egyesületi és szövetségi hírek:* A „Néptanítók Lapja“ levele az O. Á. V. E.-hez. — A Szentgotthárdi Állatvédő Egyesület választmányi ülése. — A „Céldömöki Állatvédő Egyesület“ rendes közgyűlése. — A soproni állatvédő egyesületnél befolyt adományok. — *Madárvédelem:* Figyelemre méltó javaslat a hasznos madarak védelme tárgyában. — A bécsi vadászati kongresszus és a madárvédelem. — A „Madarak és fák napja.“ — *Szemle:* Állatvédő-nap az alsó-ausztriai iskolákban. — A bikaviadatok országából. — Bikaviadatok Belgiumban. — Ugatásért fizetett emberek. — Állatvédelem Olaszországban. — *Irodalom:* „Gyermek-Naptár az 1911. évre.“ — *Évkönyv az 1909. évről.* — *Állatok világa:* Még egy hasznos rovar. — Méh- és mézstatisztika. — Lakásinség az állati társadalomban. — *Hírek:* Herceg Esterházy Miklósné †. — Nemzetközi humanitási kongresszus Washingtonban. — Állatvédő prédikációk Németországban. — Colam John. — Halálos fészekszedés. — Aki a madarakat bántja. — A német tanítók állatvédő egyesülete. — Értesítés a Kühnel-féle fészekodu-gyár tárgyában. — *Különfélék:* Kutya-menedékház. — A „mozik“ rendőri ellenőrzése. — A berlini tüzoltóság és az állatvédelem. — A „Berliner Tierschutz-Verein“ állatvédő-naptára. — A Chantecler-hóbert és az állatvédelem. — Állatvédő figyelmeztető táblák. — A vasárnapi puskások és a hasznos madarak.

Látogatásom Berlepsch János báró madárvédő telepein.

Irta: Chernel István.

(Két közlemény.)

I. A f. é. május 30-tól június 4-ig Berlinben tartott V-ik nemzetközi madártani kongresszus végeztével rendezett kirándulások sorába Berlepsch János báró madárvédő telepeinek meglátogatása is felvetetett, a kongresszus tagjainak tehát módjuk volt arra, hogy a modern gyakorlati madárvédelem megteremtőjének személyes kalauzolásával tanulmányozhassák ezeket a madártenyésztés terén korszakot alkotó, mintaszerű berendezéseket.

Berlepsch báró mostanában a Thüringiában fekvő kies Mühlhausen városban lakik, honnét a Seebach község határához tartozó birtoka $\frac{1}{2}$ órai, a több km² terjedelmű Hainich-erdőbe nyúló erdeje pedig egy órai kocsizással elérhető.

A kongresszus magyar tagjai közül Csörgey Titusz, a m. kir. ornithologiai központ titkára és én jelentkeztünk e kirándulásra, abban a megtiszteltetésben is részesülve, hogy Berlepsch báró a legszívesebben meghívott vendégszerető házába. Berlinből jun. 6-án a gyorsvonat Gothába röpitett, hol átszállva a Mühlhausenbe vivő helyiérdekű vonalra, fél napi utazásunkat estére már szíves gazdánknál pihenhetjük ki, aki az állomás-n várakozott reánk s lakására vitt. Másnap azután átkocsiztunk Seebachba, a közben megérkezett többi társainkkal, köztük Svetlik dr. miniszter. osztálytanácsossal, az osztrák földmívelésügyi miniszter képviselőjével és Stoll dr. rigai muzeumi őrrrel.

A nyájas falucskából már messziről láthatóan kiemelkedik a Berlepsch bárók nemzetségének a 12-ik

századból származó ősi fészke, a régi várkastély, mellette pedig az ujkori kisebb kastély. Amaz érdekes ódonszerűségében mostanság nincsen látható állapotban, csak első emeleti terme van annyira jókarban, hogy benne a gyakorlati madárvédelemre tartozó eszközök gazdag gyűjteménye alkalmas helyet találhatott. Együtt van itt mindaz a hatalmas anyag is, melyre Berlepsch báró rendszerének megállapításában támaszkodott 20 évnél több időre terjedő kísérletezése közben. Természetes harkályoduk gyönyörű sorozata mellett megtaláljuk itt a mesterséges fészekodvak, etető-készülékek és a ragadozó állatok fogására szolgáló csapdák legkülönbözőbb mintáit s tanulságos képét nyerjük ez eszközök egész fejlődéstörténetének.

A kastélyokat mintegy 5 hektáryi terjedelmű remek park övezi, melyet Berlepsch báró évtizedekkel ezelőtt merőben a madarak életmódjának legmegfelelőbb viszonyok szemmeltartásával alkotott, olyképpen létesítve az ültetvényeket, hogy a lehetőség szerint hű márai legyenek ama helyeknek, minőket a szárnyasok a szabad természetben legszívesebben választanak megtelepedés céljából.

De nemcsak a park, hanem az egész Berlepsch-féle birtok visszatükrözi tulajdonosának egyéniségét: a legnemesebb értelemben veit madárbarátot. Majorjának egyik erese alatt vagy 40 fészekre rugó molnárfecske-telepet találunk s kísérletképpen kiagatott mesterséges fecskefészkeket is. Az ősi várkastély körül meg a sarlós fecskék vijjogó rajait láthatjuk, melyek a régi falak repedései között költenek. A belső udvarban különböző etető készülékek vonják magukra figyelmünket, melyek részben kísérletezés céljából alkalmaztattak itt, mert erre nyílnak a madárvédő-telep vezetőjének, Berlepsch báró helyettesének, Schwabe Frigyes ornithologusnak ablakai. Megjegyzem ugyanis, hogy a madár-

védő-telep fokozatos fejlődése és az a nagy érdeklődés, mely iránta az utóbbi években megnyilvánult, arra bírta a tulajdonost, hogy — egyéb elfoglaltsága és gyakori huzamos távolléte miatt képtelen lévén a nagyközönség kívánságait kielégíteni — a porosz kormány támogatásával nevezett szakembert nyerte meg, aki az immár „államilag is elismert kísérleti és mintaszerű madárvédő állomás” ügyeinek vezetője és *Berlepsch báró* intézkedéseinek végrehajtója, a felszaporodott levelezés ellátója s az évenként rendezett madárvédő tanfolyamok előadója.

Az udvarból a parkba lépve nyomban szemünkbe ötlik, hogy a fásítások nem annyira a kertészeti aestetikát, mind inkább a madárvilág érdekeit szolgálják, noha nem bántóan, sőt ellenkezően, mert a külön cél mellett is elgyönyörködhetünk a szebbnél szebb, ritkábbnál ritkább fákön, sűrűségekkel váltakozó üde gyepeken, nyiladékokon és a kert közepén elterülő szék tavon. Leginkább meglepi a látogatót a facsoportozatok aljában tenyésző buja bokrozat. Sok kísérletezés nyomán *Berlepsch báró* kitapasztalta, hogy lombos szálfák tövében, tehát árnyékban, a legalkalmasabb sűrűségeket alkotó bokrok: a vad *köszméte* (*Ribes grossularia*), a magasnövésű *amerikai köszméte* (*Ribes grossularia arboreum*), a *fagyal* (*Ligustrum vulgare*), a *loncfélék* (*Lonicera xylosteum* és *tatarica*), a *galagonya* (*Crataegus oxyacantha*), a *gyertyán* (*Carpinus betulus*), a *bükk* (*Fagus sylvatica*) és a *vadrózsa* (*Rosa canina*).

Ezeket és egyéb bokor- és faféléket külön faiskolájában nevei *Berlepsch báró*, hogy ültetvényeit időnként kiegészíthesse és ujakat létesítsen.

Itt-ott a gyepeken, a bokrozatos facsoportok előtt, egyes sűrűre nyesett vagy természetből ilyen növésű tűlevelű fák állanak (*Picea remonti* és *nana*, *Juniperus virginiana*). Helylyel-közzel azután felhalmozott rózserakásokra is akadunk, mikbe szintén előszeretettel telepszik némely madárfaj (ökörsem, szürke begy, vörös begy).

A nagyobb bokorcsoportozatokban is, bizonyos távolságban egymástól, egyes magasabb bokrok megfelelő nyesséssel vagy az ágak összekötözésével úgy vannak alakítva, hogy a madarak ágcsonmósodásokat — ahová legszívesebben fészkelnek — fölös számban találhatnak. Noha a lomb eltakarja a fészkeket, a cédulákkal való jelzés mégis tájékoztat a sűrűségekben elrejtett madártanyák hollétéről s egyúttal az illető fajok különféleségéről. Lombhullás után persze sokkal áttekinthetőbb képét kaphatjuk a fészkek sokaságának, de az avatott így nyáron is kellően mérlegelheti az eredményt. Több helyen alig pár négyzetes méternyi területen 2—3 fészket találtunk, ami kétségtelen bizonyossága az ágcsonmókra nyesett bokrozatok beválóságának. Az egész kert csak úgy nyüzsög a sok különféle madártól s egy nyiladék előtt leülve s rajta végigtekintve alig telik el egy-egy pillanat, hogy egy-két madár át ne repülne rajta. A bokrozatok között alkalmas helyeken több helyt csapóladák vannak felállítva a madarak hivatlan ellenségei — macskák, görények — fogdosása céljából. A sűrű aljzatból kiemelkedő szálfákön pedig mindenütt mesterséges fészkek-dvák függnek; számuk az egész kertben 300 db.-ra

rug. Kísérletképpen a faodvak mellett cserépből készült odvakat is alkalmazott *Berlepsch báró* különféle mintákból s vizsgálódásaink közben megállapíthattuk, hogy pl. az ökörszem itt nyíltan, tág- és szűkszájú faoduban és cserépoduban egyaránt fészkel. A kertben és a közeli madárvédő sűrűségekben mintegy 50—60-féle madárfaj tanyázik, átlagosan 5—600 párban. A park vizinövényekkel, sással és bokrozatokkal benőtt taván, három apró szigetkén, vízbedőlt fatörzsek és földre állított nagynyilású (*D* mintájú) mesterséges kivájt fatörzsek vonják magukra figyelmünket, amikben a csinos *mandarin- és sörényes récék* (*Lamproloma sponsa* és *galericulata*) költenek. Pelyheseik több csapatkában ott uszkálnak a vizen, melynek tükrét egyébként a szép *bütykös ásólud* (*Tadorna tadorna*), a *tőkés réce* (*Anas boschas*), a *vizityuk* (*Gallinula chloropus*) és a *kis vöcsök* (*Columbus fluviatilis*) is élénkitik. A partról benyúló egyik ledőlt száraz fa ágain a *hegyi billegető* (*Motacilla bvarula*) kirepült fiókaín akadt meg szemünk, ott nyüzsögnek farkukat billegtetve és várva ételt hordó szüleik sűrű látogatását.

Az élő állatokon végzett tudományos kísérletek kérdése.

Ezt a kérdést rendszerint a „Vivisectió” elnevezés révén ismerik és tárgyalják. Habár ez az elnevezés nem egészen hiven jelzi az ügyet, mindazonáltal az egyszerűség és rövidség kedvéért én is csak a „Vivisectió” elnevezést fogom használni, holott az élő állatokon végzett tudományos kísérletek az élő állatok boncolásán kívül még több másfajta kísérlet-csoportokra terjednek ki.

A vivisectió kérdése a legtöbb állatvédő-egyesület körében az Eris almáját képviseli, melyhez a békés munka érdekében csak igen ritkán szabad nyulnunk.

Hogy ezuttal mégis szóba hozom ezt a kényes témát, arra egy igen érdekes röpirat készlet, melyet a müncheni „Verein gegen Vivisection und sonstige Tierquälerei” adott ki következő cím alatt „Experimentelle Tierquälerei an medizinischen Instituten Bayerns (1900—1909).

A nevezett egyesület az 1902. évben kérvénnyel járult a bajor törvényhozás elé a vivisectió eltiltása érdekében, amely kérvény támogatására a tudományos kísérletek révén elkövetett állatkinzásokról adatokat is gyűjtött és terjesztett elő. Ezt a kérvényt az egyesület most megújítja és ennek ötletéből az adatgyűjtést jóval nagyobb keretben foganatosította. Ezek az adatok a bajorországi főiskolákon a lefolyt 10 év alatt az élő állatokon végzett tudományos kísérleteknek jegyzékét, rendszeres felsorolását foglalják magukban.

A tudományos folyóiratoikból, a doktori értekezésekből és hasonló forrásokból 126 kísérlet, illetőleg kísérlet-csoport vagy sorozat van a fűzetben összegyűjtve, és pedig szakszerű beosztásban, u. m. I. tiszta éheztetési és kombinált éheztetési kísérletek, II. az elmentálló képesség leszállítását célzó kísérletek (kimerülés, fagy, hőség, éhség), III. betegségeknek kísérletek

utján való előidézése és átvitele, IV. mérgezések, V. műtétek, VI. a lélegzés megakadásának előidézése.

Ennek a jegyzéknek legtöbb tételét az egyesület rövid és elítélő észrevételekkel kíséri.

Egyáltalában nem érzem magamat illetékesnek vagy hivatottnak arra, hogy akár a tudományos kísérletek indokolt voltának, akár az egyesület által tett észrevételek helyességének elbírálásába bocsátkozzam. Itt csak azt állapítom meg, hogy bármiképp gondolkodunk is a „vivisectió“ kérdésében, megindulás nélkül nem lapozgathatjuk ezt a füzetet, melynek minden lapja tömördek élő lény kegyetlen szenvedéséről számol be.

Az élő állatokon végzett kísérletek szükségesek voltak vagy mellőzhetésének kérdése, mondhatni az egész művelt világot két egymással ellentétes táborba csoportosította. De mindkét tábor, minden emberségesen érző ember megegyezik abban, hogy ha a tudomány és az orvosi haladás ezidő szerint nem nélkülözheti a „vivisectió“-t, úgy emberi kötelesség, hogy az élő állatokon végzett kísérletek csak a valódi szükségesség mértékére korlátoztassanak. Azért amellet, hogy a főiskolák majdnem mind a „vivisectió“-t nem vélik mellőzhetőnek, a legtöbb civilizált államban törvényes intézkedések és kormány-rendeletek állanak fenn, melyek elrendelik, hogy csak a valóban szükséges kísérletek foganosittassanak, hogy ezek a lehető kímélettel és az állatok bódítása mellett eszközöltessenek és hogy azokat kellő ellenőrzés mellett szakmabeli tanárok vagy azok helyettesei végezzék stb.

Hogy mindamellett, mint azt a szóbanforgó röpirat tanusítja, keserű panaszok emelkednek, ez csak arra az igazságra mutat, hogy nem a törvényeken és szabályokon, hanem az embereken mulik minden. Azt, hogy melyik fajta kísérlet szükséges, melyik nem, hogy melyik kísérletnél teszi meg alsóbbrendű állat is, melyiknél nem stb., azt sem törvényben, sem rendeletekben körülírni nem lehet és a tudományos kutatás szabadságának szempontjából nem is szabad. Itt csak az illető szakember nézete illetékes.

Ebből világos, hogy nem szabályok alkotására, hanem állatvédők és emberbarátok nevelésére kell irányítani összes törekvéseinket. Csak ilyenektől várható nemcsak a kísérletekkel járó kegyetlenségek lehető csökkentése és enyhítése, de az is, hogy az élő állatokon végzett kísérleteket általában komolyabb megfontolás tárgyává teendik.

És mert ez így van, azért merem állítani azt, hogy midőn az Országos Állatvédő Egyesület tevékenységének fősúlyát a népiskolába helyezte és Gyermechnaptárának terjesztésével, a „Madarak és Fák napja“ intézményének fejlesztésével és az Országos Ifjúsági Madárvédő Liga szervezésével belátható időben az ország összes iskolás gyermekeit az állatvédők táborába egyesítheti, helyes uton jár és kormányunk és társadalmunk támogatása mellett emberségesen érző nemzedékek keletkezésébe veheti erős reményét.

Máday Izidor.

A veszettség-ellenes küzdelem-tervezethez.

Jóval azelőtt, hogy Wüest m. kir. állatorvos ur és az „Orsz. Állateg. Tanács“ az ebveszettség tárgyában immár elodázhatlanul szükségessé vált állást foglalt, ismételten feltártam az „Állatvédelem“ című lapban egyfelől magának a veszettségnek állapotát Budapesten, másfelől az ebtartási és ebzárlati kérdések mibenlétét itt és a környéken, meg az országban és a veszettségnek Budapesten való terjedése és leküzdésének nehézségei dolgában odá konkludáltam, hogy: *a veszettség forrása nem magában a székesfőváros gazdás kutyáiban, hanem a környező szomszédság minden képzeletet fölülmuló rossz ebtartási viszonyában rejlik.* Ezt a forrást kell hát betömnünk s illetőleg alaposan megtisztítanunk, mert abból zúdul a fővárosba a veszettség veszedelme s az a különben is szégyenletes, felettén jellemző állapot, hogy egyetlen hónap sincs itt ebzárlat nélkül.

Ezekre az ebzárlatokra, tessék csak utána kutatni, nem a székesfőváros ebtartóinak állatai, hanem a környezetből becsavargó, a veszettség csiráját már magában hordozó, talán gazdás, de rossz gazdás, vagy gazdátlan, elüldözött kutyák, a maguk gyanusságukkal, vagy kész betegségükkel szolgáltatják az alkalmat, úgy, hogy ki merem mondani, hogy: *amely percben e forrás bedugul, azon percben vége szakad Budapesten a szóban forgó kalamitásnak még akkor is, ha minden idevágó intézkedés a régi marad, feltétlenül pedig akkor, ha ezen intézkedések végrehajtása az eddiginél szigorubbán, kiterjedtebben eszközöltetik és végre nem hajtása szigorubbán büntetetik.*

Nem kell ehhez további adóemelés se benn, se a külterületen; nem kell évekre kiható általánosabb ebzárlat se, mint azt az „Állatorvosi Lapok“ f. é. 30. számában hangoztatják, de kell messzemenő ellenőrzés abban, hogy az ebtartási, immár meglevő szabályok betartatnak-e itt és a fővárost környező sok szomszédos községben.

Mert — bocsánatot kérek — nem csak hogy be nem tartatnak, hanem ezer és ezer esetben nem is tudatnak, hogy ily szabályok léteznek s másik ezer meg ezer esetben, a rendkívül felületen ellenőrzés folytán, ki is játszatnak; kell a gazdátlanul celligő, ugysis csak kinlódó, egymás közt marakodó ebeknek a szó szoros értelmében vett kíméletlen irtása, tehát igenis az ily ebek befogásának és minden appellálás kizárásával való megsemmisítésének a feltétlen végrehajtása és pedig ez a gazdás ebekre vonatkoztatva is, ha az a gazda a fennálló szabályok be nem tartásán éretik.

De ne sujsuk kérem, a minden rendelkezésnek eleget tevő ebtulajdonosokat avval, hogy maguk folytonosan izgalomban legyenek és torturálni legyenek kénytelenek szakadatlan zárlatok miatt, egészen ártatlanul, állataikat szájkosárral, porázzal, ellakotálással, lancla veréssel, hanem tegyüik lehetővé idővel ennek az ellenkezőjét, pusztán csak a mondott intézkedésekkel, amelyek máshol is egymagukban is sikeresnek bizonyultak e célra.

Wüest állatorvos urnak az Á. L. jelzett számában közölt abbéli javaslata tehát, hogy ebek befogására állandóan legalább tíz (minden kerületre egy) ember alkalmazassék, aki szakadatlanul naponta cirkálna; hogy az új állategészségügyi telep s gyepmesteri szolgálat mielőbb rendbe hozassék: felfogásom szerint is foganosítandó volna.

De elejtendő volna a mostani, ugyis tulsulyos zárlati rendeletnek még szigorubbá tétele és az ebadónak újabb emelése.

Ami aztán az orsz. állateg. tanácsnak azt a javaslatát illeti, hogy az O. Á. V. E.-nek tiltassék meg, hogy „kutya-asylumába“ gazdátlan kutyákat felvegyen és tartassék ez intézmény állandó állategészségügyi ellenőrzés alatt, arra az a tiszteletteljes észrevételem, hogy az országos állatvédő egyesület ugyszólván kénytelen bizony egészen lealázó módon telepére szállított gazdátlan állatokat felvenni, a gyepmesternek mintegy közvetítője lenni; kénytelen alapszabályaiba foglalt feladatánál fogva és a közérdekben. Mihelyt a gazdátlan, cellengő ebek mind ama 10 pecér hurkára jutnak, — mert most nem jutnak mind oda s veszélyeztetik a közbiztonságot — önmagától szünik be — s vajha beszünikne már — ez a kétségtelenül ferde állapot.

Ez az egész kérdés egyébiránt úgy látszik nem áll tisztán a köztudat előtt. Az ily ebek tudniillik az ebasylyumba bekerülve, úgy, mintha a gyepmester-telepen volnának, 12—24 óráig, elkülönített megfigyelő lokalitásban tartatnak s ha ez idő alatt magát igazolni tudó gazda nem jelentkezik, az O. Á. V. E. alkalmazottja által triciklin a gyepmester-telepre szállittatnak s ott e közeg jelenlétében azonnal kiirtatnak. Ez, kérem, nem hogy nem sulyosbitja, de jelentékenyen enyhíti az ebtartásban fennforgó s magában veszélyeket rejtő állapotokat és azért ama betiltás, egyelőre legalább, nem volna indokolt, hiszen az *egyben* valóságos áldozat — mert csak kiadással jár — az orsz. állatvédő egyesület részéről.

Ugy látszik, nincs tisztában a köztudat előtt az sem, hogy az a bizonyos kutya-asylum tényleg állandó állategészségügyi ellenőrzés alatt áll, mert hiszen az O. Á. V. E. állatmenedék-házának felelős állatorvosi szakértő-felügyelője és intézője s hatósági engedélye van, tehát a hatóságnak jogában is áll, de kötelessége is, mint minden más állattelepet, szakközegével ellenőriztetni. Különben az *egész telep* hatósági előírás szerint van felszerelve a tartás, ellátás céljára és oda beteg, gyanus állat be nem fogadtatik s megbetegedő állat az állatorvosi főiskola, vagy más intézmény állatkórodájába áttéteik.

Az egész ügy szanálására irányuló és már döntő fórumok által is folyamatba tett mozgalmat mi állatvédők is csak a legnagyobb örömmel üdvözölhetjük s nem kételkedünk a legméltányosabb, legelviselhetőbb, legjobb megoldási forma felülkerekedésében és megvalósulásában.

Monostori Károly.

Szárnyasok emberséges leölése.

A házi szárnyasok leölése körül ügyetlenség és nembánomság, részben durvaság következtében számtalan állatkinzás merül fel. Ennek lehetőleg elejét veendő, számos állatvédő-egyesület, kivált a nagyobb városokban, a szárnyasok emberséges leölésére alkalmas állomásokat rendezett be, melyek a közönségnek rendszerint minden díj nélkül állnak rendelkezésre. A berlini „Deutscher Tierschutz-Verein“ hasonló állomások tüzetes tanulmányozása után szintén rendezett be egy ilyen telepet. A város a vásárcsarnok közelében díj nélkül adott helyet, melyen az állatvédő-egyesület 200 márka költséggel létesítette e legújabb intézményét. A házikó belsejében egy kisebb előtér van, mely várakozó helyiségül szolgál. Ettől teljesen el van zárva a szárnyasok

Szárnyas baromfi leölésére szolgáló állomás.

leölésére szolgáló helyiség, úgy hogy a leölés proceduráját nem láthatni. Egy homályos üveggel ellátott tolóablakon át beadják az élő baromfit és ugyanazon az ablakon adják ki a leölt állatokat. A leölést egy gyakorlott nő végezi. Egy fasulykolóval a fejre alkalmazott ütéssel elbódítja az állatot és azonnal a fal mentén látható tölcserékebe helyezi, úgy hogy azok alsó végén az állat nyaka kilóg és egy késsel gyorsan elvágja a nyakat, vagy a nyakútöereket. Ábránk a galambok és tyukok számára alkalmazott kisebb cink-tölcseréket mutatja, míg az ezzel szemben lévő fal mentén a ludak és pulykák számára nagyobb tölcserékek vannak alkalmazva. Az állomás télen egy légszékályhával fűthető és az évi kezelési költségek 150 márkával vannak előirányozva. Tizenhét hónap alatt 11569 drb szárnyas öletett le az állomáson díjmentesen.

Az intézménynek célszerűsége tekintetében állat-

védő szempontból alig lehet kifogást emelni. Csak dicsérendő az állomásnak az a berendezése, hogy a mondhatni gyárilag folyó ölés látványa a közönség előtt teljesen el van zárva.

—d—

Egyesületi és szövetségi hírek.

A „Néptanítók Lapja“ levele az O. Á. V. E.-hez. Abból az alkalomból, hogy a „Néptanítók Lapja“ újból megindult, egyesületünk melegen üdvözölte Petróczy István tanfelügyelő urat, kit a kultuszminiszter ur a lap szerkesztésével megbízott s felkérte a szerkesztőséget az állatvédelmi ügyek pártfogására. Az egyesület ez irántára a következő válasz érkezett:

Méltóságos uram!

Az Országos Állatvédő Egyesületnek 901/1910. szám alatt kelt megkeresésére mély tisztelettel van szerencsém értesíteni Méltóságodat, hogy addig, míg a miniszter ur bizalmából a Néptanítók Lapja élén állok, a Méltóságod vezetése alatt álló egyesületnek a tanítókat és az iskolákat érdeklő közleményei a lapban mindenkor helyet fognak találni, örülni fogok annak, hogyha az egyesület által kitűzött nemes célok megvalósításában némiképp közreműködhetem.

Az egyesület részéről kifejezett üdvözlésért fogadja Méltóságod hálás köszönetemet.

Mély tisztelettel

Petróczy István s. k.

kir. tanfelügyelő,

a Néptanítók Lapja szerkesztője.

A Szentgotthárdi Állatvédő Egyesület választmánya augusztus hó 24-én ülést tartott. Fodor Árpád elnöklete alatt jelen voltak: Pum Károly alelnök, Schaffer Emil dr. titkár, Kunsch János pénztáros, Kiss Elemér dr., Reischl Gyula és Urweisz József választmányi tagok.

Az elnök előterjeszti a legutóbbi választmányi ülés (május 20) óta történeteket.

A szövetségi közgyűlésen f. évi május hó 22-én az elnök képviselte az egyesületet. Az állategészségügyi törvényjavaslat tervezetére vonatkozó indítványt nem terjesztette elő, mert az elnökség már tett lépéseket az ügyben, hanem helyett azt indítványozta, hogy a földmivélségi miniszteriumtól kérjen a szövetség madárvédelmi tonfolyamokat a m. kir. ornith. központban.

A „Társadalmunk madárvédelme“ c. kiadványból 1100 drbot rendeltek, és pedig az O. Á. V. E. 400, a pozsonyi Á. V. E. 200, a bajai Á. V. E. 200, a nyiregyházi Á. V. E. 200 és a kalocsai érsek ur őexcellenciája 100 példányt. Még az ipolysági Á. V. E. is fog rendelni belőle. Ezért második javított kiadást kellett rendezni a műből.

Az állatvédelem szempontjai c. kiadvány megjelent azóta a Nagybánya és vidéke és Szentgotthárd című lapokban.

Ez évben 21 új rendes és 2 új alapító tagja van az egyesületnek.

Következő könyveket és füzeteket kaptunk ajándékba: marosi Mátyás Izidor szövetségi elnök urtól

saját művét: Vogelschutz-Bestrebungen in Ungarn, az O. Á. V. E.-től Anleitung zur Anwendung der künstlichen Nisthöhlen. Verfasst von Titus Csörgy (10 péld.), Iskolai Ünnepeink c. szaklap 7. füzetét Szentgyörgyi Dénes szerkesztőtől, a Hontmegyei Népoktatás számait Hortobágyi Ágost szerkesztő, kir. s.-tanfelügyelőtől, az Élő állatok boncolása ellen küzdő egyesülettől 5 kiadványt és több különféle újságszámot is kaptunk.

A főgimnázium Önképző Körében Balázs Győző nyerte el 20 koronás pályadíjunkt s az értesítőben szép jelentés van az intézet állatvédelmi működéséről.

Az elnök július 5-én Gyulafehérvárott kis állatvédelmi előadást tartott egy tri társaságnak.

Az O. Á. V. E. elnöksége megbízta az elnököt azon jelentések feldolgozásával, melyek a tanfelügyelőségektől érkeztek be a központba a Madarak és Fák napjának megünnepléséről.

Az O. Á. V. E. följánlotta, hogy a német ajku tagok számára ingyen küld a berlini állatvédő-egyesület röpirataiból. A választmány köszönettel fogadja az ajánlatot és megbizta a titkárt kellő számú röpiratok kérésével.

Az „Élő állatok boncolása ellen küzdő egyesület“, más néven: „Az állatvédők világszövetségének magyarországi osztaga“ fölszólította az egyesületet, hogy lépjen be tagul. A választmány köszönettel veszi a szives figyelmet és kéri a testvéregyesület barátságát, az egyesület azonban, mint a M. Á. V. E. Sz. tagja, nem léphet be külön a világszövetségbe, de valamely hazai állatvédő-egyesületbe sem.

A nagyszabeni állatvédő-egyesület elnöksége köszönőiratot küldött az ajándékba küldött 6 drb oduért.

Az elnök jelenti, hogy őt a vallás- és közoktatásügyi miniszterium Budapestre helyezte át a X. ker. tisztviselőtelepi áll. főgimnáziumhoz és hogy ez alkalommal melegen üdvözölte őt az O. Á. V. E. elnöksége, Vajda Ödön zirci apát ur, az egyesület védője és Széll Kálmán v. b. t. t. ur, az egyesület diszelnöke.

A titkár az egyesület részéről melegen üdvözlö az elnököt a székesfővárosba való áthelyezése alkalmával, köszönetet mond eddigi munkásságáért és további érdeklődését is kéri az egyesület iránt. Együttal indítványozza, hogy a választmány terjessze a közgyűlés elé, hogy az egyesület a volt elnök érdemeit jegyzőkönyvileg örökítse meg. Kiss Elemér dr. főszolgabíró és az alelnök hozzájárulnak ehhez azzal a módosítással, hogy a választmány az elnököt kérje föl, hogy a közgyűlésig tartsa meg tiszttségét. Az elnök e kérelemnek eleget tett. Erre Pum Károly alelnököt bizta meg a választmány az ügyvitellel.

Az alelnök jelenti, hogy egy pincérinast jelentett fel madárfészkek pusztításáért. A vétkest 4 kor. pénzbüntetésre ítélte Kiss Elemér dr. főszolgabíró.

Erre az elnök, éljenzés közben, bezárta az ülést.

F. Á.

A „Cellödömölki Állatvédő Egyesület“ f. évi július hó 13-ik napján tartotta évi rendes közgyűlését. Nagy Sándor alelnök elnöklete alatt jelen voltak: Szórády Dénes titkár, Barabás Ernő pénztáros, Varga Gyula,

Takách Márton, Hutter Zsigmond, Bisczky Ödön, Horváth Lajos, Szakáll László, Kocor Márton, Cser Lajos, Oswald Sándor, Szabó Antal, Nagy Kálmán, Zongor Márton, Ludván János, Ludván Sándor, Cseri Ferenc, Kemény József, Gaál Sándor egyesületi tagok.

1. Nagy Sándor alelnök üdvözli a szép számmal megjelent egyesületi tagokat, s a gyűlést megnyitja. Sajnálattal hozza a közgyűlés tudomására, hogy az egyesület fáradhatatlan elnöke, Göttmann Bódog ny. alezredek ur ez alkalommal megrongált egészségének helyreállítása végett kénytelen volt távol maradni a közgyűléstől.

2. Nagy Sándor alelnök megemlékezik azon súlyos veszteségekről, melyek egyesületünket nagys. Wagner Lőrinc sztbenedek-rendi apát ur, Szentimrey Márton és Éder János szolgabirósági hivatalnok elhalálozásával érték.

3. Jegyzőkönyv hitelesítésére felkérttek: Bisczky Ödön és Oswald Sándor egyesületi tagok.

4. Szórády Dénes titkár felolvassa az egyesület 1909. évi működéséről szóló jelentését, amelyből kitűnik, hogy az egyesületnek van 152 rendes tagja, 3 csoporttagja. Az egyesület az elmúlt évben hozatott 60 darab fészekodut. Az iskolákban terjesztette a gyermeknaptárt. A téli időszakban mintegy 18 drb etető-asztalon etette az éhező madársereget.

5. Barabás Ernő pénztáros teszi meg aztán összefoglaló jelentését a pénztár állapotáról.

A számadások átvizsgálására kiküldettek Bisczky Ödön, Ludván Sándor és Kemény József egyesületi tagok.

6. Tárgyaltatott az 1910. évi költségelőirányzat, amely szerint mutatkozik:

Szükséglet:

1. Előfizetés az „Állatvédelem“-re 152 tag után, à 70 fill.	K 106 40
2. 100 drb A mintájú fa-fészekodu, à 85 fill.	85.—
3. 50 drb B mintájú fa-fészekodu à K 1.10	55.—
4. Vasuti szállítási költség a fészekoduk után	20.—
5. Levelezés és egyéb költségek	20.—
6. Nyomdai költségek	40.—
7. Irodai költségek	4.—
8. Előre nem látott költségek	10.—
Összesen K 340.40	

Fedezet:

1. 1909. évről pénztármaradvány	K 121.15
2. Tagsági díj 150 tag után, à 2 kor.	300.—
3. Csoporttagsági díj 3 csoport után	23.—
4. Kamatok 2 alapító tagsági díj után	3.60
Összesen K 447.75	

7. Barabás Ernő r. kath. főtanító jelenti, hogy Celldömölkön a róm. kath. fiúiskolában az ifjusági madárvédő-liga 152 taggal megalakult.

8. Felhivattak az egyesületnek a közgyűlésen jelen levő tagjai új tagok gyűjtésére. E célból „Taggyűjtő-íveket“ osztott ki az egyesület a taggyűjtésre vállalkozók között.

9. Felhivattak az egyesület tagjai, hogyha valahol durva, embertelen állatkinzást látnak, további eljárás

végett jelentsek azt fel a celldömölki főszolgabirói hivatalban.

Egyéb tárgy nem lévén, a közgyűlés elnökiileg bezárattott.

A soproni állatvédő-egyesületnél a következő adományok folytak még be az írógép árának fedezésére: herceg Esterházy Miklós ur Ó főméltóságától kétszáz korona. Ezen kiváló kegyes és egyesületünket szerfelett kitüntető adományért hálás köszönetünket átíratilag kifejezni bátrak voltunk és újból kifejezzük ez uton is. Az Orsz. Állatv. Egyesülettől ötven korona, Gyengő Pál és Schármár János uraktól 2—2, Feichtinger Mátyás, Kár József, Ripka Károly, Sziesz Károly és N. N. uraktól pedig 1—1 korona. Továbbá és ujabban: Várts Károly és Wolf Lipót 3—3 kor., Nyomárkay László, Szenté Pálné, Szenté Pál és Ungár Samu 2—2 kor., Horváth Viktor, Kapiller Ferenc, dr. Kárall János, Mikolás Vince, Pauly Irma, Pintér Antal, Polsterer János, dr. Smertnik István, dr. Schreiner Sándor, Spitzer Igó, Spitzer Mór, Szolnok Dezső, Vihar György, Wallner János és Wolff Lajos 1—1 kor., Rimler Pál és Vrba Emil 50—50 fill. Fogadják az egyesület hálás köszönetét ez uton is.

MADÁRVÉDELEM.

Figyelemre méltó javaslat a hasznos madarak védelme tárgyában.

A brandenburgi mezőgazdasági kamara a következő madárvédelmi intézkedések életbeléptetését javasolja a kormánynak:

Megakadályozandó, hogy erdészek, vadászok hasznos és a maguk nemében ritka madarakat lelőjjenek s felhivandók, hogy a madárfogókat, fészek- és tojászedőket éber figyelemmel kísérjék s káros cselekvéseikben meggátolják.

Apró tavak, tócsák szárazzá tételét lehetőleg mellőzni kell, s lehetőleg meg kell hagyni az agyag-, homok- és kavics-gödröket.

Feltétlenül kimérendők az öreg, odvas fák parkokban, kertekben, fasorokban és erdőkben is, annyira, amennyire az az erdő-üzem érdekeivel összeegyeztethető.

A fészkelési alkalmatosságot szaporítani kell mesterséges fészekoduk alkalmazásával.

Ha odvas fákat ki kell vágni, azonnal gondoskodni kell azoknak mesterséges fészkelő alkalmatosságokkal való pótlásáról.

A bokorlakó madarak tanyái lehetőleg fentartandók, sőt szaporítandók bokrok, bozótok alkotásával utak, árkok mentén, gödrök tájékain a kertek, parkok bokornövényzete alatt pedig a sűrű avar, a száraz levelek ott hagyandók.

Különösen védendő minden oly fa, amely már szokásos tanyája ritka faj, vagy általában hasznos madárnak.

Erdőtisztítás- és ritkítással a hasznos madarat a keltési időben lehetőleg nem kell zavarni, hanem ez erdőgondozási műveleteket lehetőleg a keltetés földé-nyén kívül kell végezni.

A macska, ez a féktelen madárpusztító, nem türendő a kertben, parkban, erdőben, mezőn s a veréb minden lehető módon távoltartandó a hasznos madár fészektől. Ezek és más a hasznos madárra káros álla- tok azonban csak annyira tizedelendők, amennyire a természet háztartásának ebbeli egyensúlyban maradá- sára szükségesnek ítéltetnek s illetőleg amennyire netáni u. n. közömbös voltuk és netáni ritkaságuk követeli.

Nagy szükség idején (vastag hó vagy jégréteg fenforgásakor), kivált az apróbb madarak mesterségesen is etetendők s e célra télen bogycs, gyümölcsös vad cserjék, bokrok, fák szaporítása is indokolt.

Mint látjuk, nem sokból áll ez a kívánság, ille- tőleg javaslat, úgy, hogy akárhol is, készséggel bele- mehet abba bármely illetékes, intéző forum.

Mo.

A bécsi vadászati kongresszus és a madárvédelem.
A nemzetközi vadászati kiállítás alkalmából rendezett nemzetközi vadászati kongresszuson Chernel István, az Országos Állatvédő Egyesület alelnöke is külön hozzá intézett felhívás nyomán részt vett. A kongresszus III-ik szakosztályában Chernel erősen védte a mada- rakat, és egyhangulag elfogadták javaslatát a parti-, mocsári- és tengeri madarak védelme érdekében, úgy hogy ezekre a tilalom febr. 1-től aug. 1-ig terjedne, amennyiben közömbös és hasznos fajok, a többiek tilalma pedig a költés idejére szorítkozzék. A fogásuk, tojásaik elszedése pedig mindenütt, minden időben tiltatnék. Nagy vívmány, hogy vadászok között, pedig legalább 60 ember vett részt a szakosztályban — ilyet elérni iehetett.

A „Madarak és Fák Napja“.

Jelentéseket küldtek a madarak és fák napja megünnepléséről folytatólag a következő t. tanfelügye- lőségek:

Gombkötő Antal ur, Krassó-Szörény vm. 20-at;
Dr. Gulyás N. ur, Somogy vm. 16-ot;
Olvashatlan nevü, Abauj-Torna vm. 109-et;
Olvashatatlan nevü, J.-N.-K.-Szolnok vm. 1-et;
Dr. Horváth N. ur, Békés vm. 28-at;
Nagy Béla ur, Tolna vm. 34-et;
Nisztor Joákim ur, Szeben vm. 9-et;
Nemes Gusztáv ur, Temes vm. 45-öt;
Halász N. ur, Vas vm. 73-at;
Dobó Elemér ur, Csongrád vm. 48-at;
Szirmai Miksa ur, Fogaras vm. 26 ot;
Bánki N. ur, Bihar vm. 45-öt;
Olvashatlan nevü, Háromszék vm. 35-öt;
Olvashatlan nevü, Árva vm. 18-at;

Olvashatlan nevü, Moson vm. 11-et;
Hortobágyi Ágost ur, Hont vm. 18-at;
Olvashatlan nevü, Maros-Torda vm. 13-at;
Zanányi Lajos ur, Szilágy vm. 49-et;
Ranusz Lajos ur, Szolnok-Doboka vm. 37-et;
Halmágyi N. ur, Ugocsa vm. 12-öt;
Bárdos A. ur, Nyitra vm. 32-öt;
Olvashatlan nevü, Máramaros vm. 12-öt;
Rusznák Béla ur, Beszterce-Naszód, 29-et;
Vidacs Aladár ur, Pécs, 16-ot;
Olvashatlan nevü, Esztergom vm. 39-et;
Dénes N. ur, Hunyad vm. 37-et;
Olvashatlan nevü, Sáros vm. 14-et.

SZEMLE.

Állatvédő-nap az alsó-ausztriai iskolákban. Az „Oesterreichischer Lehrer-, Tier- und Pflanzenschutz-Verein“ még egy működő tanító-egyesület Bécsben négy évi fáradozás után kivivta, hogy az alsó-ausztriai or- szágos iskola-tanács valamennyi kerületi iskola-tanácsot utasította, hogy az összes iskolákban május vagy június hóban egy napot kizárólag annak szenteljen, hogy a gyermekek a hasznos állatok és növények kimélésére oktattassanak. A nap ünnepies jelleggel birjon. Hasonló állatvédő-napot 1907-ben Csehországban és Bukoviná- ban rendszeresítettek, szintén a fentnevezett tanító- egyesület kezdeményezésére. A berlini állatvédő-egye- sület közlönyében ezeket az adatokat örömmel közli és iparkodik hangulatot teremteni, hogy ez az intézmény Poroszországban is meghonosíttassék. Egy reánk vonat- kozó észrevétel is fordul elő a berlini egyesület lapjá- ban a szóban forgó közleményben. Azt mondja ugyanis, hogy a magyar királyság, melyben 1907. óta a „Ma- darak és fák napja“ van rendszeresítve, előreláthatólag nem fog vonakodni attól, hogy ezt a napot állatvédő- nappá bővítsse. Erre következők a megjegyzéseink: A madarak és fák napja Magyarországon nem 1907, hanem 1906. óta áll fenn. Az osztrák tanítók Magyar- ország után és annak példáján jártak el. A madarak és fák napjának kibővítésére semmi szükség, mert az mai alakjában az egész állat- és növényvilág megismerésének és megbecsülésének alapján, tehát valóban etikai alapon áll, amit az osztrák „Tierschutz-Tag“-ról nem mondhatunk, mert ott csak a „hasznos“ állatok és növények kimélése van célul kitűzve. —y—

A bikaviadalok országából. A „Petit Parisien“ c. ujság szerint a madridi Arena számára Sevillából hoz- zártak bikákat, melyeket ideiglenesen egy karámban helyeztek el. Két ily vadállat azonnal egymásnak ment és néhány perc mulva mind a kettő szétroncsolt koponyával holtan terült el. — A „Münchener Neue Volks- zeitung“ c. hirlap szerint június hó második vasárnap- ján, egyetlen egy napon négy városban a bikaviadalok közben három matador és banderillo halt meg és tíz sebesült meg súlyosan. — A „Vossische Ztg.“ szerint Spanyolországban az év első felében 116 ember sebe- sült meg, részben halálosan. — A „Berliner Illustrierte

Zeitung" a bikaviadalok konok fentartását nemcsak a nép vérszomjas durvaságának, hanem a kapzsiság ingerének is tulajdonítja. A matadorok hihetetlen nagy jövedelmekben részesülnek. Machagnitto, ki ma Spanyolország leghiresebb bikavívója, három év alatt négy milliót keresett. — Ezt a szomorú szemlét megtoldjuk a „Wiener Fremden-Blatt“ f. évi május hó 19-iki számában foglalt hirrel, mely szerint Alfonz spanyol király elfogadta egy bikavívó-egyetem (!) felállításának tervét, mely Bilbao-ban létesítetik. A „Tanrend“-ben a gyakorlatok kiváló helyet foglalnak el, mely célra a hallgatóknak nagyszámu bika és áldozatnak szánt ló-ananyag fog rendelkezésére állani. —*yi*—

Bikaviadalok Belgiumban. Namur belga városban egy vállalkozó engedélyt kért, hogy bikaviadalt tarttasson augusztus 21-én. A rendőrség erre megadta az engedélyt. A bruxellexi állatvédő-egyesület, mely ezt a barbár brutálitást, mint minden jó érzésű ember, perhorrescálta, a szomszéd államok állatvédő-egyesületeihez fordult támogatásért azzal a kéréssel, hogy a belga belügyminiszterhez forduljanak tiltakozásokkal. —*d*—

Ugatásért fizetett emberek. A „Foxterrier“ c. szakfolyóirat szerint Párisban egy kereseti pálya létezik, mely havonként 150 frank fizetéssel jár és melyről a még Párisban is csak kevesen bírnak tudomással. A pénzügyi közegek oly embereket alkalmaznak Páris utcáin, akik az utcákat bejárják és ugatásukkal a házakban lévő kutyákat ugatásra provokálják. Így felfedeződnek az oly kutyák, melyeket a kutyaadó megkezdésére végett tulajdonosaik be nem jelentettek. Az ugató ember, aki az ugatást kellő gyakorlat és tanulmány után teljesen elsajátította, éjjel végzi mesterségét. Bejárja az utcákat és folyton dühös ugatást hallat. Amely házból válaszképen kutyaugatás hallatszik, annak számát feljegyzi és reggel megteszi jelentését. Az adóközegek aztán meggyőződést szereznek arról, vajjon a kutyák adó alá be lettek-e jelentve. —*d*—

Állatvédelem Olaszországban. Tudvalevő, hogy Olaszországban az állatvédelem eszméje ugyszólván alig észlelhető. Van vagy 18 állatvédő-egyesület, melyek azonban legnagyobb részben idegenek, kivált angolok pénzével és munkájával működnek. Mindamellét csak örvendetes, ha néha-néha egy-egy kedvezőbb adat kerül ki az így mesterségesen fentartott egyesületek köréből. A firenzei állatvédő-egyesület legutóbbi évi jelentéséből kitűnik, hogy egy állatklinikát tart fenn, ahol a múlt évben 393 állat kezeltetett. Az évi jelentés megemlékezik a messinai földrengésről is, mely alkalommal sok háziállat bizonyult az ember legjobb barátjának. A sok példa közül álljon itt a következő: Gulio nevű kutya gazdájával együtt a III. emeletről zuhant a mélységbe és sértetlen maradt. Az óriási romhalmaz minden részét kutatgatta és szimatja segítségével sikerült végre azt a helyet megközelíteni, ahol a romok gazdáját eltemették. A legnagyobb erőfeszítéssel nyilást vajt a törmelékbe, ugatással oda csöditette a mentőket és a vajt nyilás nagyobbitása utján nyolc embert sikerült kimenteni. —*yi*—

IRODALOM.

„Gyermek-Naptár az 1911. évre“. Kiadja az országos állatvédő egyesület, Budapest, (IX., Ernő-utca 11—13.) Ára 10 fillér.

Az immár 6-ik évfolyamban a gyermekvilág kezébe kerülő ezen évkönyvecske kivált két tulajdonságával köti le ismét figyelmünket: talpraesett, tömör s mégis gazdag, az elemi iskolás gyermekek tudásához és szükségletéhez jól hozzámért, az ismeretre bővítőleg, a lélekre nemesítőleg ható tartalmával és a móddal, amelyre terjesztése alapítva van.

Az utóbbira nézve tudni kell, hogy ez a kiadvány mentes minden üzleti számítástól. A cél a rendelkezésre álló anyagi áldozatok árán a *végletekig terjeszteni az ország gyermekvilágában* a természet szeretetére, a hasznos állatok védelmére vonatkozó eszméket, a jövőnd ember-generáció lelki világára ekként nemesítőleg hatva, s mert a naptárt kiadó egyesület, amint tudjuk sajnos, nincsen még abban a helyzetben, hogy ez írott eszközét ingyen vihetné be az érdekelt körbe, a lehető legminimálisabb árt (10 fillért) állapít meg példányonként s a propagandát lehetőleg még szélesbitendő, a támogatók sorába igyeckszik vonni pénzbeli részesítéssel is egyfelől a tanítói jótékony Eötvös-alapot, másfelől magát a tanítóságot személyenként, lévén főcélja az eszmék lehető legszélesebb körben való terjesztése, pusztán erkölcsi és nem anyagi eredményre számítva.

Az Eötvös-alapnak és az egyes tanítóknak minden 10 fillérért eladott példány után 1—1 fillért ad s így történik, hogy a díszes kiállítású és 64 oldalra terjedő, sok képpel illusztrált könyvecske mindig csak pénzbeli reáfizetéssel jár, erkölcsi haszonnal egyéb hasznot nem hajt.

Ideális mód ez kétségtelenül s az volna kívánatos, hogy ez önzetlen törekvést a hivatottak még nagyobb mértékben támogatsák, mondjuk akként, hogy e mű minden évben fél- vagy egy millió példányban kerülhessen gyermekek kezébe s fejthesse ki így nagyobb mértékben üdvös hatását.

Mert, hogy hatása üdvös, az kétségtelen, azt mérvadó szakemberek elismerik.

A gyermekek körében már is nagy kedveltségnek örvendő ezen naptár 1911. évi folyama kimerítő naptári részen kívül 21 hosszabb-rövidebb prózai dolgozatot és költeményt s 17 apró tanulságos mondást foglal magában és illusztrációinak száma a pompás színes címképpel együtt összesen 42.

Petőfinek egy felebarátj és hazaszeretetre intő versrészlete üti meg az alaphangot s ezt követi *Máday Izidor* „*Kedves Gyermekek*“ című bevezetője, egy remekül megírt intés, felhívás a szülők, felebarátok, a természet s az állatvilág szeretetére.

„*A számár*“ címen *K. Nagy Sándor* ad elő a régi iskolai-világ furcsaságaival jóízűen fűszerezett történetet a fiu-gyermekek ismeretes vágýáról a „szamara-golhatásról“, a történetbe állatvédelmi vonatkozású részeket s tanulságos adomákat is beleszővén.

„*Pintyókék a városban*“ címen *Alexy Kornél* igen

kedvesen állit az olvasó elé egy látogatást, melyet pinty család verébtanyán tesz s pompás, tanulságos párhuzamot von e kétféle madár életmódja és életfeltételei között, egyben madárvédelmi vonatkozásokat is vegyítve mondandóiba.

„Fészek a nádszálon“ címen *Monostori Károly* a nádiverébről versel s ügyesen int az emberi otthon és a madár-otthon tiszteletére és védelmére.

„Az árvák“-ban, mely mű 1909-ben pályadíjat nyert, *Benda László* ékes, lendületes nyelven természetes viszontagság következtében elárvult madárfiókákról szól, melyeket szomszéd-fészekben lakó madár-pár vesz oltalmába és gondjába.

„Hivogató“ címen *Tolnay Géza* kis versben szól biztatólag a hasznos madarakhoz, hogy csak rakjanak fészket, nem lesz bántódásuk.

A „Csizfiak“ szerzője *Monostori Ágnes* anyányi madárfiókákat biztat csinos kis versben feladatuk — a káros rovarpusztítás — megkezdésére.

„Szeresd a munkát“ címen *Szabó Elemér* a harkályok hasznos munkáját tárja fel, igazi velős rövidséggel, párbeszéd formában, mely rigó és harkály között folyik. E mű 1909-ben pályadíjat nyert.

„A mi körtefánk“ című költeményben *Tolnay Géza* érzelmetli, hangulatos nyelven előbb virágzó, mert gondozott, később tönkre ment, mert elhanyagolt, rovarok által pusztulásba vitt körtefáról regél, a hasznos madarak védelmére intve a gyermekeket.

„Kiméld a madárkát“ című szép versben *Mészáros Zsigmond* ugyancsak a hasznos madarak védelmére lelkesíti a gyermekeket. E munka 1909-ben pályadíjat nyert.

„Bagoly néni“ címen, apró, de igen talpraesett versben *Tolnay Géza* jellemzi a baglyot, mint hasznos állatot.

„A denevér“ című munka *Boldog Balázs* műve. Szerző a babonások által rossz hirbe kevert ezen szárnyas védelmére kel és hasznosságát magyarázza.

„Kikeletkor“ címen, e lapokból is ösmert *Mo. jegyű* író, jókedvű versikében káros rovarokat szerepeltet, melyek a kikeletnek örvendenek s jelzi, hogy végzetük az, hogy: a hasznos madár végét szegheti örömlüknek. A vers képeretjé, amely egyszerű kivitelében, oly kedves megtervezésében.

„A flóber“. E címen *Ember Gergely* ecseteli ez u. n. játékgöyvernek gyermek kezébe alkalmatlan, veszedelmes voltát és ártatlan madár lelövésének érzékeny történetével hozza kapcsolatba.

„Szeressétek a fát“. A többször említett *Tolnay Géza* műve ez is, s tartalma a fa hasznosságának is odaértésével a cimben adva van. E szerző, kinek nevével először most találkozunk a naptárban, itéletem szerint nagy reményekre jogosít a gyermekirodalom terén. Szívélyesen üdvözlöm, mint új, kimagasló erőt, ki a naptárban foglalt pompás verseivel bizonyára az azt olvasó gyermekviágnak egyik kedvelt írójává lesz.

„Az én első husvétii örömem“. Irta a naptárnak kezdettől hű és érdemes munkatársa, *Monostori Margit*.

Kedves, megkapó visszaemlékezés a mult gyermek-örömeire s illetőleg a mindnyájunk emlékezetében hiven élő husvétii piros tojásos nyulfészkekre, ügyesen beszótt állatvédelmi motívumokkal.

„Vizsga után“. Pompás vers *Fülei Sz. Lajostól*, a naptár nemkülönbén hű, régi munkatársától. Két strofa az egész, de egy egész világ, az anyának gyermeke iránti mérhetetlen szeretete, tükröződik benne.

„A fa rügye, bimbója és a rovar meg a madár“. A *Tanító* jegyű szerző e hosszú című műve rövid, magvas tartalmu. Arról van szó benne, hogy férges bimbót, rügyet kikezd ugyan a hasznos madár, de evvel használ, s az egészséges rügyet, bimbót nem bántja.

„Az öreg ló panasza“ ismert, jó nevű írónk *Thewrewk Árpád* régebbi költeménye. Erdemes és helyénvaló volt felvenni, mert a naptár tartalmának változatlansága evvel fokozódott s értéke emelkedett.

„A hős béka“. *Monostori Károly* írta, makama rimű prózában. Az ember e kis művecskét olvasva megállapithajta, hogy ez a jóízű, humoros dolog éppen a helyén van amott a fűzet legvégén. Bocsánat: nem azért, mert csak az utolsó helyet érdemli, hanem azért, mert ez valósággal ott van legalkalmasabb helyen, mert mintegy: „beteszi az ajtót“, s szinte ösztönzi az olvasót arra, hogy lássuk csak e naptárt újra, elülről. A lábbal égfelé kapáló béka-rajz, mely a szöveget bezárja; a béka, mely „mintegy parancsszóra beleugrik fejfel s eltűnik a tóba“, olyan frappansul hat itt a mű végén, hogy az ember — mint valami szinpadii jelenet után — tapsolni szeretne.

Ösztintén gratulálok az O. Á. V. E. e szép, e jó gyermek-naptárához s melegen ajánlom azt mindenki pártfogásába, aki a jövőnd embergenerációk lelki nemesítésében ily formában is (e mű terjesztésével) közreműködni óhajt.

Paedagogus.

Évkönyv az 1909. évről. „A Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetsége“ és az „Országos Állatvédő Egyesület“ Évkönyve megjelent és tagoknak kívánatra ingyen küldetik meg.

Közölve van benne a tisztujító, a rendes köz- és a rendes szövetkezeti nagygyűlés lefolyása, a költségvetés, zárszámadás, előirányzat. Ismertette van az O. Á. V. E. tisztikara, választmánya, tiszteletbeli s alapító tagjai, jötevői, a szövetségi nagygyűlés képviselői és ismertette vannak a szövetségbe tartozó egyesületek, azok tisztikara, működése, vagyona s végül az O. Á. V. E. által kiadott pénzbeli jutalmak. A működést a közgyűlésekről szóló jegyzőkönyvek világitják meg s ezekből látjuk, hogy ez a jótékony országos intézmény igen figyelemreméltó, hasznos munkát végez és minden irányban örvendetesen halad, előbbre tör. Erdemes ez évkönyvbe kivált azoknak egy pillantást vetni, akik eddig kevésbbé, vagy éppen nem voltak tájékozódva ezen immár hatalmas testület üdvös sáfárkodásáról.

L. H.

Állatok világa.

Még egy hasznos rovar. A hasznos rovarok című közleményhez (Á. V. 8. sz.) legyen szabad hozzátoldanom a következőket:

A Katicabogár néven ismeretes s az u. n. paizstetvek csoportjába tartozó közismert bogárka, a maga piros köpenyével, mely 7 sötét pontocskával van tarkítva, szintén hasznos rovar, mert növénynek ártó lényeket vesz fel táplálékul, névszerint és leginkább az u. n. levéltetveket.

Ártalmatlan, sőt hasznos, jótékony voltát felismerve, a nép becéző néven Mária-bogárnak is elnevezte, sőt tudvalevőleg Isten tehénkéjének is hívja. Ez utóbbit bizonyára azért ragasztotta reá az ember, mert a Katicabogár, ha ujjal hozzá nyulunk, tejszinű nedvet ereszt magából.

E tetszetős, kedves apró állatka hasznosságát felismerve, kertészek, kivált üvegházi növényeknek levéltetvektől való védelemre ma már meg is telepítik itt-ott a Katicabogarat, sőt szobában tartott virágok, különösen rózsafélék illetően védelmére is már nem egy ember vette igénybe ez állatkákat.

Ebben az eljárás összesen csak abban áll, hogy az ember összeszed a szabadban járva-keelve néhány ily állatkát s azokat a védendő, illetőleg a tetütől lepelt virágra helyezi. Ha megtették kötelességüket, úgy elég ablakot nyitni számukra, hogy ismét a szabadba juthassanak. Ezt megköveteli az emberséges érzés, mert ha nincs már a virágokon eleségük, táplálék hiányában elpusztulnak.

Mo.

Méh- és mézstatisztika. A méh, e hasznos rovar elterjedtsége és jóvedelmezősége a szó szoros értelmében óriási. Érdekes mindennek előtt, hogy Európában az *Osztrák-Magyar monarchia* magaslik ki e tekintetben. E két államban t. i. 1 millió 5 száz 50 ezer méhkas (méhtörzs) van, melynek évi méztermése 20 és 21 millió kg. között ingadozik. Már a *Német birodalomban* csak 1 millió 4 száz 50 ezer méhkas van és ebből valami 20 millió kg. méz kerül ki. *Görögország* 3 százezer kassal, s 1 és 1/2 millió kg. mézzel; *Dánia* 80 ezer kassal és 1 millió kg. mézzel; *Oroszország* 110 ezer kassal és 1 és 1/2 millió kg. mézzel; *Belgium* 200 ezer kassal és 2 és 1/2 millió kg. mézzel; *Hollandia* 240 ezer kassal és 3 millió kg. mézzel szerepel. Az *amerikai egyesült államok* majdnem 3 millió kassal bírnak s ez óriási szám valami 70 ezer méhészt tulajdona, kik összesen egy évben cirka 31 millió kg. mézet termelnek. Tehát csak ezen számba vett államok mintegy 81 millió kg. mézet produkálnak.

Mo.

Lakásinség az állati társadalomban. Azt mondjuk, hogy ha az Isten nyulat ad, bokrot is ad hozzá. Ám ez nem mindig van így, hiszen sajnosan látjuk, hogy erdők, ligetek, csalogit letarolásával, tavak, mocsarak lecsapolásával hovatovább növekedik vadállataink lakás-szükséglete. Csoda-e hát, ha mint e lapban is olvastuk, tanyát üt pl. a madár kútszóban, ágyucsóban, levél-szekerényben, elveszejtett vadászkeztyűben, stb. s csoda-e,

ha az itt most említendő esetben a róka, talán odu hiányában, talán egyben kotoró kutyáktól való félelmében és talán hogy csirke-pecsenyéhez könnyebben és biztosabban jusson, a baromfiudvar közelében épült üresen álló disznóólban üt tanyát.

Ily esetről ad ugyanis számot egy alsó-ausztriai vadvédő egyesület lapja, közölvén, hogy egy freistadti parasztagazda azon vette észre magát, hogy szárnyasainak száma hovatovább kevesbedik. Sehogy se tudott a két vagy négylábu tolvaj nyomára akadni, míg végre a szomszédja, kinek sertésólya hónapok óta üresen állott, értesítette, hogy óljában egy nőstény róka tanyáz, 5 drb már csecstől elesett kölykével. Hogy ebben a különös bekvártélyozódásban a veres frakkos állat közmondásos ravaszága is s nemcsak a természetes lakáshiány, szerepet játszott, az valószínű.

M. K.

HIREK.

Herceg Esterházy Miklósné †.

Herceg Esterházy Miklósné hercegasszonyt, szül. Cziráky Margit grófnőt, a soproni állatvédő-egyesület nemeslelkű, magas védnökét, élete legszebb korában kiragadta a kegyetlen halál az élok sorából. E csapás érzékenyen sujtotta számtalanok között ezen egyesületet is. Ő főméltósága 1900. évi december hó 22-én volt kegyes az egyesület védnökségét elfogadni és így a folyó évben lett volna tíz éves forduló arra, hogy az egyesület ezen kiváló kegyes kintüntetésért hálás, köszönő megemlékezésben méltó jelét adja mély tiszteletének és nagyrabecsülésének. Fájdalom, ezt megérnünk nem lehetett! De Ő főméltósága, a hercegnő, ki alapító tagja is volt ezen egyesületnek, továbbra is diszítani fogja magas nevével tagjaink névsorát mindaddig, amíg az egyesület létezni képes lesz.

A temetésen (f. évi augusztus hó 22-én) Kajaba Lajos elnök vezetése alatt az egyesület tisztikara, választmánya és egyéb tagjai szép számban részt vettek. Mély gyászának egy, Ő főméltóságához, a herceg urhoz intézett átiratban adott kifejezést az egyesület, a boldogult magas védnökőnő ravatalára pedig, kegyelete jeléül, koszortut tett le.

Mély tisztelettel csatlakozik e részvényilatkozathoz az országos állatvédő-egyesület és a magyarországi állatvédő-egyesületek szövetsége is.

Nemzetközi humanitási kongresszus Washingtonban. A new-york-i „The American Humane Association” kezdeményezésére Washingtonban f. é. október 10—15-ig az első humanitási nemzetközi konferencia tartatik, mely a gyermekek és az állatok védelmét fogja felkarolni. Az október 10., 11. és 12-iki ülések kizárólag a gyermekek, a 13., 14. és 15-iki ülések pedig az állatok védelmére vonatkozó tárgyalásoknak vannak szánva. A gyermekek és állatok védelme az Amerikai Egyesült Államok számos egyesülete által együttesen

van felkarolva. A nemzetközi értekezletet rendező, nagy szövetség körlevelein a következő adat van egyetlen egy sorban feltüntetve: az Amerikai Unió állatvédő (Anticruelty) egyesületei a múlt évben 174.613 gyermeket és 1,048.913 állatot gondoztak. A megtartandó nemzetközi kongresszus jelentőségére vall az a körülmény, hogy annak tiszteletbeli elnöke Taft az Unio elnöke, és első tiszteletbeli alelnöke V. György Nagy-britannia királya. A tb. alelnökök sorában az egész világ gyermekvédő és állatvédő egyesületei közül a tekintélyesebbek képviselve vannak. Magyarországból a névsorban a Gyermekvédő Liga elnökének Edelsheim-Gyulay Lipót grófnak és az Országos Állatvédő Egyesület elnökének Máday Izidornak neve olvasható.

Állatvédő prédikációk Németországban. A németországi nagy állatvédő egyesületek nagy agitációt fejtek ki, hogy Trinitatis után való negyedik vasárnapon egész Németországban úgy, mint az Nagy-Britannia egy részében szokásos, állatvédő prédikációk tartassanak. A német szakfolyóiratok most nagy sajnálkozással állapítják meg, hogy az agitációnak eddigelé ugyszólván semmi eredménye sem volt. Berlinben egyetlenegy helyen tartatott ilyen szentbeszéd, a német birodalom egyéb helyeiről pedig csak négyről érkezett hír. A berlini „Anwalt der Tiere“ említi, hogy a socialisták közlönye a „Vorwärts“ kedvezőtlen modorban nyilatkozik az állatvédő prédikációk felől. —d—

Colam John. Meg kell emlékeznünk az ügy egy derék munkásáról, kinek nevét kevesen ismerik nálunk. Nemrégiben hunyt el Colam, aki a nagy angol királyi állatvédő egyesületnek negyvenöt éven át vezetője volt. Midőn 1860-ban, mint titkár kézbevette az egyesület ügyeit, ez még igen kezdetleges helyzetben volt. Ez a nagy egyesület akkor még csak öt állatvédő felügyelőt alkalmazott és bevételei csak mintegy 30.000 koronát tettek ki. Ma az egyesület oly tekintélyes hatalmat képvisel, hogy befolyása, lehet mondani, az egész világra kihat. Midőn 1905-ben, tehát 45 évi működés után Colam visszavonult, valósággal ünnepelték ritka sikerü tevékenységét. Az 1860-ban volt öt felügyelő száma 1905-ig 175-re emelkedett. Az évi bevételek, mintegy 1,200.000 koronára. A fiókegyletek száma 580. Az 1869. évben alapította a ma is fennálló folyóiratot, a „The Animal World“ és 1880-ban: „Band of Mercy.“ Mind a két folyóiratot Colam szerkesztette. Az 1860. évben állatkinzásért 554 egyén lett büntetve, az 1905. évben 7953.

Halálos fészekszedés. Zichyfalva közelében, a gróf Karátsonyi-uradalomhoz tartozó diószegi pusztán történt, hogy néhány béresgyerek verébfészket akart szedni a pusztba közelében levő egyik kutból. Gömbi András 15 éves fiúnak sikerült is néhány verébfészket kifosztani, de mert ő már nem mert lejebb szállani a kutba, leküldte maga után az 5 éves Molnár Istvánt. A gyerek le is ereszkedett a vödörben, de midőn már a kut fenekén járt, valószínűleg elszédült s kipotyant a vödörből s a vízbe esett. A többiek erre úgy megijedtek, hogy elfutottak a kuttól, amelyben a szerencsétlen kis fiut csak másnap találták meg holtan. Junga Aladár nagybecskerekí vizsgálóbíró-helyettes a

helyszínen járt, ahol megejtette a vizsgálatot s a további eljárás most folyik.

Űki a madarakat bántja. Szijártó Károly 13 éves erzsébetligetsori fiu, bár tanulta az iskolában, hogy a madarakat bántani, illetve azok fészket kiszedni nem szabad, mégis felmászott az Erzsébetliget egyik magas fájára, hogy kiszedje a fa tetején levő madárfészket. Pajkos szándékáért azonban kegyetlenül megbűnhődött, mert egy gyenge ág letörtött s a szegény fiu a magasból a földre zuhant és az esés folytán az egyik lába eltörtött. Szijártó Károlyt beszállították a Szent György-kórházba. Sajnálatos esete szolgáljon intő példaul a többi fészekszedő fiunak.

A német tanítók állatvédő egyesülete. (Deutscher Lehrer-Tierschutz-Verein) legutóbbi közgyűléséből a következő adatot közöljük:

Az összes bevételek tagsági díjakból és egyebekből az 1909. évben 6,596.11 márkát tettek ki. Kiadásként csak a következő két tétel szerepel:

A „Berliner Tierschutz-Verein“-nak subventió gyanánt fizettek 6,327.74 márkát, portó 0.20 márka, összesen 6.327.94 márka. (Ezt nevezzük példás kezelésnek!) A „Berliner Tierschutz-Verein“, melyet a német tanítók ilyen szép módon állandóan segíyeznek, az az egyesület, amelyről lapunkban már több ízben megemlékeztünk és mely állatvédő naptárával és egyéb nyomtatványokkal egész Németországban, de a gyarmatokban is és mindenütt ott, ahol németek vannak, hatalmas állatvédő propagandát fejt ki. —yi—

Értesítés a Kühnel-féle fészekodu-gyár tárgyában. A „Királyi Magyar Ornithologiai Központ“ felügyelete alatt álló Első Magyar Fészekodu- és Madáretetőkészülékgyár a legmodernebb munkagéppel felszerelve nagyarányúra kibővítve Baranya-Kárászról Debrecenbe helyeztetett át. Mindennemű levelezés 1910. november 1 után következő címre küldendő: Első Magyar Fészekodu-gyár Debrecen-Margitfürdő. Sürgőncim: Odugyár Debrecen.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kutya-menedékház. Egy francia statisztikai irat szerint R. báró párisi lakos 150 ezer frankot hagyományozott végrendeletileg arra, hogy Tiger nevű dán dog kutyáját élethossziglan ellássák. Ehhez képest a végrendelet végrehajtója Páris közelében egy házat vásárolt, azt e célra felszerelte s a végrendelező kívánalmához képest egy kutya-társat adván Tiger mellé, ott elhelyezte. Egy szolga és egy szolgálónő van a „Tiger-villá“-nak elnevezett eb-menedékházban alkalmazva, kiknek 2500 frank fizetésük van s kizárólagos feladatuk Tigert és társát élethossziglan minden tekintetben jól gondozni és ellátni s az egész villát példás rendben tartani. Hogy e kívánalomnak a két gondozó egyén alaposan megfelelni igyekeznek, az elképzelhető, ha tudjuk még, hogy a végrendelezés szerint a villát Tiger elpusztulása után mindenestől el kell adni, a befolyt pénzből az ebnek 1000 frank erejéig emlék-

szobrot kell állítani, a fenmaradó összeget pedig be kell szolgáltatni az egyik párisi állatvédő-egyesületnek, hogy az azt céljaira alkalmasan felhasználja. Mo.

A „mozik“ rendőri ellenőrzését szorgalmazzák a németországi állatvédő-egyesületek állatvédő szempontból. (A tisztességes közönség már régen szorgalmazza ezt az ellenőrzést általános erkölcsi szempontból.) Az egyik állatvédő-egyesület a berlini rendőrségnél panaszt tett a vállalkozók ellen. A vállalkozó társaság műszaki igazgatója azzal védekezett, hogy az állatkinzó látványosságot — egy kutya-macska háboruságot — az „Americen-Biograph“ társaság vállalatától vásárolta. Mivel nem lehetett eszerint kideríteni, hogy az eredeti jelenet rendezésében ki volt a bűnös, az állam-ügyészség nem volt abban a helyzetben, hogy megtorlást alkalmazhasson. De az állatvédők elérték azt, hogy a kifogásolt mutatvány elejtett. —yi—

A berlini tűzoltóság és az állatvédelem. A berlini tűzoltóságnak 1909. évi jelentéséből kitűnik, hogy ez a derék testület mint állatbarát is működik. Állatoknak mostoha helyzetből való kimentése érdekében csak ebben az egy évben 157 ízben hívták a tűzoltókat, akikmindig készséggel feleltek meg a megkeresésnek. —d—

A „Berliner Tierschutz-Verein“ az 1909. évben állatvédő-naptárából, beleértve a mutatvány- és ingyenpéldányokat, 1 524,099 példányt helyezett el. Husz többi fajta kiadványainak példányszáma az említett évben több mint 300 ezer volt. Képes állatvédő levelezőlapot 163 ezeret árusított el. Vagyona 140 ezer márka. Lekötött alapítványai pedig több mint 400 ezer márkára emelkedtek. A bevételek között naptárak és egyéb nyomtatványok eladásából 73 ezer márka, a kiadások között nyomdaköltség gyanánt 111 ezer márka szerepel. Az egyesület nagyszerű tevékenységét tisztán alapítványokból, hagyományokból és segélyekből képes csak fentartani. Tagdíjakból mindössze 5343.05 márka folyik be, tehát körülbelül annyi, mint a mi Országos Állatvédő Egyesületünkénél. A többi bevétel mind tőkék kamataiból és több mint 6000 márka a német tanítóegyesület támogatásából kerül ki. —yi—

A Chantecler-hóbot és az állatvédelem. A párisi állatvédő egyesület épügy, mint a nagy világ, belekábult

a chantecler reklám-rendszer mámorába és Rostandnak egy fél évvel ezelőtt az egyesületi arany-érmét ítélte oda azért, hogy az állatokat oly nagyszerű módon glorificálta. Ma már nemcsak az izlés hívei jözanodtak ki, de az állatvédők is. A párisi állatvédő egyesület megállapította, hogy a női kalapokon felkapott chantecler divat következtében az állatok tömeggyilkolása hihetetlen fokig emelkedett. Ebben az egy évben elpusztított madarak számát az egyesület 300 millióra becsüli. —d—

Állatvédő figyelmeztető táblák. Sveizban közlekedési utakon gyakran láthatni táblákat ezzel a felirattal: „ne kinozd az állatot“. Ahol az ut hegynek megy, szembeötlik a figyelmeztetés: „lassan hajts“. Hegyről lefelé „kérünk fékezéssel“. Hasonló feliratu táblákat látni Svédországban is, ahol feliratok figyelmeztetik és kéri az utasokat, hogyha hegynek megy a fogat, szálljanak le és törődjenek azzal, hogy a lovat utközben megittassák. Hasonló feliratok itt-ott már egyebütt is láthatók. Az ily feliratoknak civilizáló hatása tagadhatatlan és az országos állatvédő egyesületben már huzamosabb idő óta készülnek arra, hogy ily táblákkal a szövetséges állatvédő egyesületek útján az országot ellássák. De ennek a szép és tüdvös szándék végrehajtásának útjában áll az a nagy akadály, mely miatt annyi jó egyéb dolog késik, t. i. a közönség közönye és ebből folyólag állatvédő egyesületeink anyagi erejének korlátolt volta. —yi—

A vasárnapi puskások és a hasznos madarak. Egy német folyóirat arra figyelmezteti a rendőrséget, hogy a hasznos madarak kímélése érdekében fennálló törvényes intézkedések végrehajtását nemcsak a madárkereskedők üzleteiben, hanem a kisebb-nagyobb olaj vállalatoknál is ellenőrizze, melyek állatok kitérésével is foglalkoznak. Ez azért kívánatos, mert a vasárnapi puskások, akik derűre-borura minden állatra lövöldöznek, vadászpréda gyanánt nagy számmal ejtik el a hasznos madarakat, melyeket azután előszereikkel tömetnek ki vitézségük bizonyítéka gyanánt. —d—

Szerkeszti MONOSTORI KÁROLY tanár, egyesületi főtítkárral felelős szerkesztő.

Kiadja az ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.

Az Országos Állatvédő Egyesület

helyiségében

(Budapest IX., Ernő-utca 11—13) kaphatók:

Az okszerű madárvédelem eszközei. Irta: Chernel István, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér. ☞

Az ember és a kutya. Védekezés a veszettség ellen. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 30 fillér. ☞

Magyarország madárvédelmének története, fejlődése és jelenlegi állapota. Irta: dr. Kukuljević József, m. k. állatorvos. 27 ábrával, 3 grafikai táblával. Ára 1 korona. ☞

Az Országos Állatvédő Egyesület huszonöt évi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: Máday Izidor. Ára 1 korona. ☞

Die fünfundwanzigjährige Tätigkeit des Landes-Tierschutzvereines und die Tierschutzbewegung in Ungarn. Von Isidor von Máday. Ára 1 korona. ☞

Vogelschutz-Bestrebungen in Ungarn. Organisation der gesellschaftlichen Mitarbeit. Von Isidor von Máday. Ára 2 korona. (Most jelent meg.) ☞

ÁLLATVÉDELEM

Az Országos Állatvédő Egyesület tagjai és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakozott egyesületek tagjai külön előfizetés nélkül, ... tagdíjuk fejében kapják .....

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET” ÉS A „MAGYARORSZÁGI
≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ”-NEK KÖZLÖNYE ≡
BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCA 11—13. SZ. TELEFON 85—12

Ezen lap közleményeinek utánnyomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem tisztelettel ..... kérjük is .....
Megjelenik egyszer havonként
Előfizetési ára 1 évre 2 korona

TARTALOM: Látogatásom Berlepsch János báró madárvédő telepein. — A lovak védelméről. — Bujdosó madarak-e a fecskék? — *Egyesületi és szövetkezeti hírek:* Az „Országos Állatvédő Egyesület” választmányi és a „Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetsége” végrehajtó bizottsági ülése. — Új tagok. — Állatvédelmi falragaszok. — *Szemle:* A fák megvédése. — A ló és az automobil. — A vivisektió és a százsországi pénzügyminiszterium. — Visszafelé haladás. — *Irodalom:* A természet védelme. — *Állatvédelem általában:* Állatok itatása vasuton, szállítás közben. — Az állatkisérők díjmentes utazása. — A konstantinápolyi kutyák. — Orvosság beöntés. — A karakul, másképp persa prém. — *Madárvédelem:* Cinkfészkek biztosítása veréb és macska ellen. — A mesterséges fészekodu helye. — Madárvédelem. — „Madarak és Fák napja” jelentések. — *Állatok világa:* Fűrj eső. — Szivverések száma percenként. — Madarak a kéményben. — A chinchilla kiveszőben van. — A drótnélküli táviró hatása a postagalambokra. — A galamb és repülése. — *Hírek:* Személyi hírek. — Megtisztelés. — Kiténtetés. — Az Országos Ifjúsági Madárvédő Liga. — A Chantecler szerzője és az állatvédelem. — A soproni állatvédő egyesület. — *Különlélek:* Fel-szólalások lókinzások tárgyában. — A kutya-adó Berlinben. — Az állatszeldítés. — Vivisekcióellenes tilalom.

Látogatásom Berlepsch János báró madárvédő telepein.

Irla: Chernel István.

(Két közlemény.)

II. A kertből kilépve, a Seebach folyócska mentén álló visszanyesett nyár- és fűzfásorokon némileg elütő madárvilág fogad. Itt költenek — vagy 20 párban — a nálunk csak telente mutatkozó *fenyves rigók*, a víz-folyás mellett pedig a *csaláncsucscsal* (*Pratincola rubetra*) találkozunk s gyönyörködhetünk az énekes nádi poszáta (*Acrocephalus palustris*) változatos, más madarak hangjait is utánzó dalában. Elérjük ezután a birtokon szétszórt kisebb-nagyobb, összesen mintegy 30 holdnyi területet elfoglaló madárvédő-sűrűségeket. A legrégebb immár három évtizeddel ezelőtt ültetett, az újabbak különböző évekből származnak s így tanulságos képét nyújtják az ültetvények fejlődésének és kezelésük különböző mozzanatainak is. A legfiatalabb ültetések drótháló-kerítéssel szegve védik a csemetéket a hivatlan látogatók ellen, mely különben utóbb is addig, míg a sűrűséget körülvevő hármás sorban ültetett vadrózsasövény felnövekszik, hathatós védelmet nyújt a bokrozatokban költő madaraknak. Futólagosan nézve, mindezek a bokrosok a mi vadtenyésző területeinken található „remizekhez” hasonlítanak; tüzetesebb vizsgál-gatás után azonban nyomban észrevesszük, hogy *Berlepsch báró* céltudatosan ültette a különböző fákat és bokrokat, megfelelő elrendezésben és a fajok mennyiségében bizonyos arányokat betartva úgy, amint hosszú évek tapasztalatainak okulva, a madarak életviszonyainak leg-

alkalmasabbnak találta. Egy vizet levezető árok mentén a többi madárvédő-sűrűségtől némileg elütő, $\frac{1}{2}$ km. hosszú fenyő-sövényt látunk, mely eredetileg 3 sor fából állott, de a középső sort idővel kivágták úgy, hogy a sövény közepén valóságos alagut keletkezett, melyben — kivált télen — nemcsak a madarak, hanem a vadak is kitűnő védelmet találhatnak s amelyben földi etetők a legcélszerűbben rendezhetők be. Ennek a sövénynek egyes részeit 4—6 évenként lenyesik, de csak a vezérhajtásokat, minek következtében pompásan elsűrűsödik. A sövény mellett bizonyos távolságban madárberkenyefák és fűzfák állanak, előbbiek bogyoí a rigóféléknek nyújtanak táplálékot ős idején, utóbbiak pedig megcsonkítva elsűrűsödő koronájukkal alkalmas fészkelő helyül szolgálnak némely fajoknak. Fásorok vagy ilyen élő sövények kapcsolják egybe a legtöbbször madárvédő-sűrűséget, hogy a madaraknak ne kelljen nagyobb szabad területeken átrepülniök, hanem módjuk legyen arra, hogy védetten érhessék el az egymástól messzebb eső bokorcsoportozatokat s ha esetleg mégis kimerészkednének a nyílt térségre, ellenség közeledtére mihamarabb visszamenekülhessenek a lombok közé.

Való igaz, hogy amit itt Seebachban láttam, az olyan zsufoltsága a madaraknak, minőhöz fogható csakis a mi Dunánk ősligeteiben meg Hanság némely részeiben találtam úgy 20—25 évvel azelőtt. 1904-ben levélhullás után a legrégebb 8 méter széles és 212 m. hosszú ültetvényben 85 fészek találkozott, 1906-ban pedig ugyanott 103 m. hosszúságú részletben 73 fészek, tehát $1\frac{1}{2}$ méterre esett 1 fészek. Az idén *Berlepsch báró* állítása szerint általában megcsappant valamelyest a madarak száma, amit ő a megfelelő élelem meg-